रवि शाक्य, इखाछेँ, यल

प्राचीन शंखरापुर नगर [सक्व दे (साँखु)] या मानचित्र
व
भावी शंखरापुर नगर [सक्व दे (साँखु)] या मानचित्र

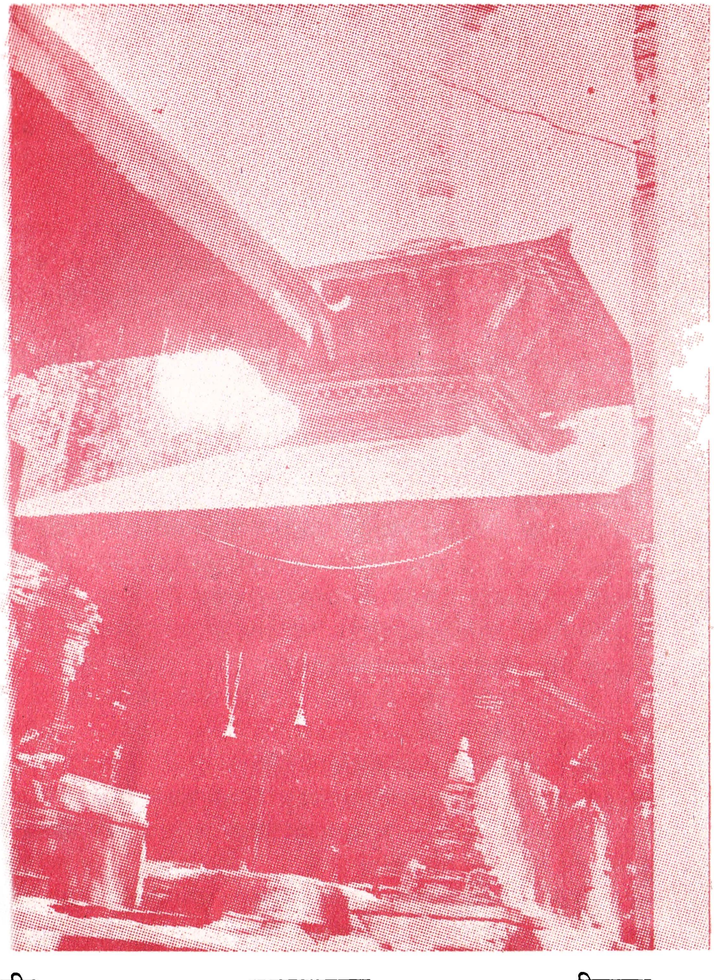

च्वमि :
प्रकाशमान

व्यवस्थापक :
प्रविन राज

पिकाक :
बज्रयोगिनी क्लब
बुद्धभक्त चित्रकार
सुर्जनारायण श्रेष्ठ
अमृत गुर्जु

प्राविधिक ग्वाहालि :
कृष्ण सायमि

मू : ३।– (स्वतका)

श्री

॥ श्री श्री श्री उग्रतारा बज्रयोगिनी शर्णः ॥

प्राचीन सक्व दे (शंखरापुरनगर) या ऐतिहासिक मानचित्रया छपुलू

कलीगत सम्बत् १८०१ सालं पलिस्था जूगु सक्वः देःयात पवित्रगु जवगु शंखाकारे (दाहिन शंख आकार) बज्रयोगिनी देवीया आज्ञाकथं जोगदेव बज्राचार्यया तत्वाबधाने दयेकूगु खः धैगु बंशावली न्ह्यथनातःगु दु । जोगदेव बज्राचार्य गुंगू पुस्तायाम्ह गुर्जु खः ।

भद्रकल्पया सत्येयुगे पंचरश्मी ज्वालाया रुपकया स्वंगू बारं प्रत्यक्ष जुया सकल प्राणीपिन्त दर्शन बियाः ब्रम्हाण्ड रक्षा यायेगु भाला कयाबिज्याःम्ह श्री श्री श्री प्रचण्ड उग्रतारा तारा बज्रयोगिनी देवी थःगु प्रितीया निंतिं नापं जात्रा छगू दयेकेगु निंतिं स्वीनिताः लक्षणं सम्पूर्णगु पवित्रगु थाय् ल्यया सक्वः देः दय्केब्यूगु खः ।

सक्वः देशे थौंतकनं चौलापून्ही कुनुनिसें च्यान्हू तक बज्रयोगिनी देवीया गँछिं द्यःनिंपिनिगु जात्रा न्याय्का वयाच्वंगु दु । मूलम्ह बज्रयोगिनी देवीयात ह्याउँख्वाः माजु धकाः नं धाई । वहे मूलम्ह द्यःयात देगलेतुं बिज्याका कलीगत सम्बत् १८१८ सालंनिसें लुंयाम्ह बज्रयषेगिनीदेवीया मूर्ति दय्का 'एकजटी बुद्धीमाता' नामाकरण याना गुँबिहारं (गुंबहालं) सक्व देशे बिज्याकाः जात्रा न्यायेकूगु खः । जात्रा याइम्ह बज्रायोगिनीदेवीयात 'म्हासुख्वाः माजु' धकाः नं धायेगु याः । वसपोल देवीयात "नेपालया शिरोमणी" कथं नाला कयावैच्वंगु दु । वसपोल देवी व चिभाः द्यः नापं सिंहिणी, ब्याध्रिणी, बशुन्धरादेविया जात्रा न्यायेका वयाच्वंगु थौंकन्हे ३२८२ (स्वद्वः व निसः व चय्निदँ) दय्धुंकल ।

नेपालया शिरोमणी उग्रतारा बज्रयोगिनी देवी जात्रा यायेमाःगु सक्व देया ऐतिहासिक मानचित्रया छपुलु क्वय् च्वया तःकथं प्रस्तुत जुयाच्वंगु दु ।

१) गुँ (१) गुभाःगुं (गुंबिहार-मणिचूड पर्वत) उत्तर (२) थू गुं (पूर्व) (३) इताःगुँ (दक्षिण) (४) सलंगुं (पश्चिम) (शरणखेल वन)

२) गुंगू ल्वहँया पाकु (परम्परागत महाविहार)

१) शिद्धकुल महाविहार २) बज्रचक्र महाविहार ३) ज्ञानचक्र महाविहार ४) धर्मधातु महाविहार ५) धर्मचक्र महाविहार ६) गुणाकर महाविहार ७) जयनाकर महाविहार ८) हेनाकर महाविहार ९) कीर्तिपूर्ण महाविहार

३) गुंगू कुण्डल : १) रत्न कुण्डल २) धर्म कुण्डल ३) मणि कुण्डल ४) मान कुण्डल ५) गुणवान कुण्डल ६) पूर्णेन्दु कुण्डल ७) शितली कुण्डल ८) तारा कुण्डल ९) योग कुण्डल

४) गुम्ह नागराजा : १) अनन्त नागराजा २) पद्म नागराजा ३) तक्षक नागराजा ४) वासुकी नागराजा ५) शंखपाल नागराजा ६) कर्कोटक नागराजा ७) कुलिक नागराजा ८) महापद्म नागराजा ९) बरुण नागराजा

५) गुपू ल्वहँहिती : (पूर्व स्वःगु परम्परागत ल्वहँ हिती जक) (देशं दुनेपिने) :

१) जोगहिती (गुंवहाले)

२) छपू हिती

३) निपू हिती
४) स्वपू हिती } (स्वपू हिती गुंबहाले)

५) सिंगपू सत: हिती ६) द्वंगाहिती (दुगाहिती) ७) लांको हिती (सन्त्वा) ८) जयवली हिती (सांगाले) ९) सुपाली ख्य: हिती (भौध्वाखा)

६) खुशी देशं पिने चा:उला च्वंगु खुसी : १) मणिशैल खुसी (शैलजा / शैल व शालीनदी नापं नालंढी, नारायणी व नारी खुसी धका: नं धाइगु चलन दु।) २) मनोहरा खुसी ३) कुमा: खुसी ४) अस: खुसी

७) भिंनिगू तीर्थस्थल : १) तारातीर्थ २) रत्नावती तीर्थ ३) धर्मवती तीर्थ ४) योगवती तीर्थ ५) तारावती तीर्थ ६) पूर्णवती तीर्थ ७) ज्वालावती तीर्थ ८) सामान्यवती तीर्थ ९) प्रमोद तीर्थ १०) बज्रमती तीर्थ ११) सीतावती तीर्थ १२) गुणवती तीर्थ

८) अष्टमातृका : (देशं पिनेयापिं जक) गंछिं द्य:पिं मध्ये देशय् लिक्क गुं सिधय् च्वंम्ह नापं गुम्ह ।) : १) महांकालस् महालक्ष्मी देवी २) दथुमालास चामुण्डा देवी ३) शाधुश्मशानस ब्रम्हायणी देवी ४) उपश्मशानस रौद्रायणी देवी ५) वांदोलस बाराही देवी ६) इता:गुंस इन्द्रायणी देवी ७) सलंख्वा गुंस कौमारी देवी ८) इविचास वैष्णवी देवी ९) शरणखेलस सिंहिणी मुख्य

देशं दुनेया अष्टमातृका (गंछी द्य:) मध्ये छम्ह देशं पिने नापं गूम्ह:) : क) इलांत्वाले कुमारी देवी ख) सालखाध्वाखां पिने नीलकाजी चामुण्डा देवी ग) साहांगालस नील भैरव रौद्रायणी देवी घ) ञां बहालस ङ) चलंखु त्वालस माहेश्वरी देवी च) सालखात्वालस श्वते भैरव ब्रम्हायणी देवी छ) ओंवहाल (धुंलाय्) इन्द्रायणी देवी ज) भौध्वाखास गणेश वाराही देवी झ) नारी खुसी सिथय् व्यांघ्रिणी देवी ।

देशं दुनं व पिनंयापिं अष्टमातृका द्य:पिं छसीकथं स्वाना यंकेवले दाहिना शंखाकार जुया स्वीनितां लक्षणं सम्पूर्ण जुइ धैगु धापू दु ।

९) लिंगेश्वर महाद्य: : हिमवत् खण्ड महापुराण अनुसार सक्व दे: दुने व थुकिया ज:ख: (६४) ख्वीपेम्ह: लिंगेश्वर महाद्य:पिं मध्ये ८ म्ह मछिं दु : १) कागेश्वर महाद्य: २) मणिचुडेश्वर महाद्य: ३) जोगेश्वर महाद्य: (गुँवहाले) ३) नारायणेश्वर (लप्से) ५) ज्योतिलिंगेश्वर (सक्वे) ६) रत्नचूडेश्वर (तिचा: दह) ७) बागेश्वर महाद्य: ८) किलेश्वर महाद्य: (चांगू)

१०) दिप: (श्मशान) सक्व देया देशं पिने उत्तर दिशाय् खसी सिथय् तारतीर्थया क्वसं उपश्मशान दु । थ्व श्मशाने परापूर्व कालं निसें श्री ३ उग्रतारा बज्रयोगिनी देवी गंछि द्य:पिं नापं लय्तातां म्हिता बिज्याइगु थाय् ख: । थन गुंगू दिप संयुक्त जुयाच्वंगु दु । सक्व देया गुखल: जनजातीया सीम्ह (लाश) उइगु थाय् दु । सक्व देया दकले पुलांगु कात्य: गुथि थन दछिया निक: पूजा याना गुथि न्यायकीगु चलन दु १) कात्यगुथि २) सिकाकूगुथि

दिप (श्मशान) धैगु गुब्लेंहे बिसर्जन मजुइगु यज्ञशाला पवित्र स्थल ख: । थनया मूलम्ह देवी रौद्रायणी ख: ।

११) गां : कलीगत सम्बत् १८०१ सालं न्हय्गू गां छथासं मिले याना सक्व दे दयेकूगु ख: धैगु खँ इतिहासय् थथे च्वैत:गु दु–

याते कलीयुगे वर्षे शश्यकाशकरीमही
मासेच फाल्गुणे चैव तिथौ गौरी शितै शुभै
सप्तग्राम समुहित्वा शंखपुरो भविष्यति ॥

थथे १) नागाचां २) गुलिमा: ३) शाशं ४) च्ववही ५) गुदेख्वा: ६) पावना ७) गागल

थ्व न्हयूगु गां सम्मुच्चय याना सक्व दे दयेकूगु खः ।

१२) **सक्व** देशय् दुहाँ वयेगु च्यापु लँपु नं दु । लँपुया थःगु हे विशेषता दु ।

१३) **ध्वाखा :** १) द्यः ध्वाखा २) भौमचा ध्वाखाः ३) म्ह्यायूमचा ध्वाखा ४) सी ध्वाखा ५) माघ व नारांद्यः ध्वाखा । थुपिं ५ गू जिर्णोद्धार व पुनः निर्माण जूगु ध्वाखा खः ।

थथे हे मेमेगु ध्वाखाया ल्याखं भग्नावशेष खनेदुगु व धापू दुगु ध्वाखाया नां थथे दु– १) लायकू ध्वाखा (इंल्ला त्वाले) २) असक्वे ध्वाखा ३) लांक्वः ध्वाखा ४) तल्जु ध्वाखा

१४) **त्वाः** सक्व देशे दुने च्यागू त्वाः दु– १) धुंलात्वाः (ढोंकलें त्वाः, घोनलात्वा) २) सालखाः त्वाः (साखाः त्वा) ३) चलंखु त्वाः (चकंलें त्वाः चलांपाः त्वाः चलाखु त्वाः) ४) दुगाहिती त्वाः (द्वंगाहिती त्वाः) ५) सन्त्वाः (सोम त्वाः) ६) ईपाः त्वाः (इलंपा त्वाः) ७) ईल्ला (इन्ला त्वाः) ८) पुखुलाछी त्वाः

१५) **बहाःबही :** सक्वे च्यागू त्वालय् च्यागू मू बहाः दुसां गुँबहाःयात नं ल्याः खाना गुंगू वहाः धकाः न्हापां निसें धार्मिक पूजा आजा, बहाः पूजा, गुँलाबाजं थाना, यन्याः चाः हुइकीगु चलन दु– १) गुँबहाः (बज्रयोगिनी क्षेत्र) २) थथूबहाः (स्वांलाय्) ३) ओमबहाः (धौंलाय्) ४) दुच्छेबहाः (मूचुकय्) ५) वपि वहाः (साःखाय्) ६) ज्ञां बहाः (चलाखु व दुगाहितीया विचय्) ७) सुयःबहाः (लांक्वे) ८) कोबहाः (संत्वालय्) ९) मंसुबहाः (पुखुलाछी भिंद्योया ल्यूने)

१६) **आदीबासी :** सक्वः देः दुनेया आदीबासी नेवाः त खः । नियमपालन याना वयाच्वंपिं निवाल हे नेवाल जुया अपभ्रंशया रुपे थौंकन्हे 'नेवाः' जूगु खः । परापूर्वकालय्‌प लखं तोपुनाच्वंगु स्वनीगु (काठमाडौं उपत्यका) न्हयूक्वे हाकः व न्ह्यक्वे ब्याः दुगु नागद्दह पुखू खः । महामन्जुश्री धैम्ह महापुरुषं क्वयूनाय् पाखें लः चायूका छ्वयू धुनेवं थुगु नागद्दह पुखूया अधिपति जुयाच्वंम्ह कर्कोटक नागराजा नापं सम्झौता याना स्वनीगःया दुने नितिनियम पालन यायेगु चलन दयेका बिज्यात धैगु खँ स्वयम्भू पुराण वंशावली व मणिचूड महात्म्य सफूस न्ह्यथना तैतःगु दु ।

सक्वः देशे दुने व पिनेया आदिबासी मध्ये सँयू (तामाङ्ग) समूदाय नं थनया धुमारी चोक, पालुवारी, खोरीयागां, लम्सेफेदी पाखे दुसा पाहाँ कथं वर्मू, खँयू (व्राम्हण क्षेत्री) समुदायन नं लिपा लिपाः वयाच्वंवःगु दु । सक्व देः मुक्कं नेवाः त जक दूगु थाय् खः ।

१७) **धः (राजकुलो) :** तारातीर्थ लाःगु मणिशैल खुसीया लः पना धः दयेका हया देशे दुने पिने फुकं थासयू लःधाः न्ह्यागु धलं चाःहुयेका तःगु दु । देशे दुने यापिं मनूतयूत सफा सुग्घर ज्या नापं बुँ, केबःयात माःगु सिंचाई व्यवस्था थुगु हे धःया लखं गाका तःगु दु । परम्परागत पुखुली तकं लः खाली मजुइकेगु व्यवस्था याना धलं स्वाना तःगु दु ।

पुलांपिं मनूतयूतगु धापू कथं तारातीर्थया पवित्र जल मनू सी त्यंगु अवस्थाय् अर्ध जलयू तैवले त्वंकेगु लागिं नं धः बाः न्ह्याका तःगु खः । थ्व धःयात राजकुलो धकाः धयावयाच्वंगु दु । थुकिया हाकः गुलि दु धैगु छुं आधिकारिक दापू ज्या ल्याः खानातःगु मरु । तर स्यैं ल्स्वं ज्या यायेगु रिपोर्ट अनुसार थ्यंमथ्यं चार किलोमिटर धाइगु चलन दु ।

१८) **स्वंगू परम्परागत उत्तरबाहिणी :** देशे चाहिकातःगु धः पूर्व पश्चिम उत्तर दक्षिण प्यखेरं वाः वनाच्वंगु दुसां उत्तर पाखें न्ह्याः वना च्वंगु धःबाः वंगु थाय् यात पवित्र गंगा तीर्थ सरह उत्तरबाहिणी तीर्थ धाइगु चलन दु । १. फिसले तःखासी उत्तरबाहिणी तीर्थ २. साःखाय् ग्वरः ल्वहँ पाखे उत्तरबाहिणी तीर्थ ३. धलंक्वयू उत्तरबाहिणी तीर्थ

१९) **पुखू :** १. जवःगु कलस पुखू भौध्वाखाय् २. खवःगु कलश पुखू भौध्वाखाय् ३. पुखुलाछी द्यः पुखु ४. महाद्यः पुखु (साःखा) ५) पलेस्वां पुखु स्वांला ६) पलेस्वां पुखू (बिजाः

पुखु धलंक्वे ७) दथुननी क्वापा द्यः पुखू ।

२०) **परम्परागत तुं** (देशे दुनेया तोनेगु लःया श्रोत) :

१. स्वांला तुं
२. धुंला तुं
३. जोशी तुं
४. गुर्जु तुं (मू चुके)
— धुंला त्वाः

१. बलंपुली तुं (भग्नावशेष)
२. वाफः तुं
३. कुंक्वाथः तुं
— साल्खा त्वाः

४. चुक तुं (भग्नावशेष) (दर्शन प्रधानया छे चुके)

५. गुंगूचुक तुं (भग्नावशेष)
६. गुंगू चुकया मेगु तुं (पूर्णयाछे चुके)

१. अप्पा चुक तुं
२. सिंधु चुक तुं
३. चलाखु तुं
४. धलंक्व तुं (भग्नावशेष)
५. क्वतुंचा तुं
— (चलाखु त्वाः)

१. दुगाहिती तुं
२. सन्त्वाले तुं
३. सांगाले तुं
४. तुंछें तुं
५. लाक्वे तुं
६. क्वबहाले तुं (अवशेष)
— सुन्टोल (सन्त्वाः)

१. तल्जु तुं
२. [redacted] तुं (चखुंकेव)
३. क्वाथः तुं (फल्चा लिक्क)
— क्वाथे

१. इपाः त्वाः तुं
२. तःचा तुं
— इपात्वाः

तःलाद्दी

१. इल्ला त्वाः तुं (हरिगोपालया छें चुके)
२. पुखुलाछी तुं
३. भिंद्यः ल्यूने चुके तुं,
४. नाय् तुं (अवशेष) मंत
— पुखुलाछी त्वाः

अथेहे मेमेगु तुं चुके, वहाले, छेंया छेली, गल्ली इलाकाय् नं दयेफु । गनं छें दुना पाताः जुयाः ल्हानावंगु तुंत नं दयेफुनि । छाय्धाःसा नाय् तुं थौंकन्हय् ल्हाका छ्वया नं तर्कारी सयेकीगु केवः जुइधुंकल ।

२१) **परम्परागत प्यंगू दबू** : दंय्दसँ काय अष्टमी कुनु देवी प्याखं ल्हुइकेमाःगु दबू व मेमेगु दबू

पुलां दबू : १. द्यः दबू (धुंला त्वाः) २. जन दबू (साखा त्वाः) ३. देवी दबू (चलाखुत्वाः) ४. लाय्कु दबू (इल्ला त्वाः)

मेमेगु दबू : ५. प्याखं दबू (धुंला ससूद्यः) ६. साःखा महादेके भिंद्यः दबू (निर्माण फ्रेण्डस् अफ साँखु) ७. प्याखं दबू (सांगाले)

२२) **चुक ननी (थौंकन्हेया प्रचलित नां)** : १. फिसचल चुकः २. नासःचुक (धुंला त्वाः) ३. गुंगू चुक (धुंला त्वाः) ४. मू चुक (धुंला त्वाः) ५) ननीचुक (धुंला त्वाः) ६. न्हूबहाननी चुक (साखात्वा) ७. नासः चुकः (साखात्वाः) ८. इहि चुक (बलंपुली) ९. धलंक्व चुक १०. सिन्धु चुक ११. दथु ननि चुक १२. नासः चुकः (पुखुलाछी) बंहांले) १७. आगं चुक १८. नाय त्वाः चुक १९. नुगी त्वाः चुक २०. भगवान चुक २१. नारां चुक २२. ख्याः चुक २३. क्वतंचा चुक २४. साय्मि चुक २५. दल्ली चुक २६. मल्ली चुक २७. स्यार्वा चुक आदि जातीय, वर्गीय व बिनां कथं प्रचलित चूकः त यक्को यक्को दु ।

२३) **ल्वहँ** : सक्व देया पुलांगु तजिलजिया म्हसिका चिंया रुपयष् खनेदुगु ल्वहँत : १. भिंल्वहँ (थाय्थासय् दुवातय्) २. तपाः ल्वहँ (साखाः महादेके वनेगु लँपुइ) ३. ग्वरः ल्वहँ (

साखा त्वा: दुवातय् / सक्व देया इतिहास च्वया भपुइका त:गु ल्वहँ धाइ) ४. जरुं ल्वहँ (थाय् थासय्, न्हापा न्हापा ल: मुंकीगु ल्वहँया ल: थल) ५. त्या: ल्वहँ (त्वा: बाहाया किल्लाया रुपय् थुना थना त:गु) ६. पौ ल्वहँ (ल्वहँपौ) किर्ती गाथा च्वयात:गु शिलापत्र/थाय्थासय् देगलय्, फल्चाय् हिती फुसय्, पुलां छेलीया अंगले) ७. ध: ल्वहँ (देशय् दुनेया ध: तोपुना त:गु व जग: स्वना त:गु ल्वहँ)

२४) ख्य: : १. तिनां ख्य: २. त:ख्य: ३. सलंख्य: (शरण ख्य:) ४) इता: ख्य: ५. याल्मांज्व: ख्य: ६. ससूख्य: (नारी) ७. सुपा: (ली) ख्य:

२५) सत: : १. गुंबहाले सत: (थाय्थासय् माय्लिं सत:, भ्वय् सत: भिक्षु सत:, दिपुली सत:) २. सिंगपू सत: ३. धुंला द्य: सत: ४. चलाखु द्य: सत: ५. इल्ला द्य: सत: ६. सन्त्वाले द्य: सत: ७. नवदुर्गा द्य: सत: ८. लाय्कू सत: (इल्ला) ९. धुंला सत: १०. वाफले सत: ११. नारी सत: १२. सा:खा सत: १३. भुईसत (धुंलामहादेके) १४. दुगाहिती सत: १५. भिंद्य: सत: (पुकुलाछी) १६. इपात्वा: सत: त्वा: (गणेद्य: चुलिंचू) १७. नारांद्य: सत: (नारी) १८. लक्ष्मीनारायण सत: (सा:खा उग्रपुस्तकालय) १९. इपात्वाले जुगी सत: २०. पुखुलाछी सत: २१. महाद्य:सत: (सा:खा जयशंकर भारोदत्त) २२. बलंपुली सत व मेमेगु

२६) फल्चा (परम्परागत फल्चा नापनापं लिपा निर्माण जूगु फल्चा समेतया त्या: छगू छगू फल्चाया छगू छगू इतिहास दु– १. गुंबहाले भजन फल्चा २. माकाद्य: फल्चा (निगू) ३. स्वपूहिती फल्चा ४. देवा:चा फल्चा ५. क्वलागाले फल्चा ६. धुंलामहादेके फलचा (पेगूं भग्नावशेष जक ल्यं दनि) ७. स्वांला फल्चा (वशुन्धरा माजु तैगु) ८. फिस: फल्चा ९. च्याली गुथि फल्चा (भग्नावशेष), १०. लसकुस फल्चा (लोकेश्वर फल्चा) ११. पुकुलाछी फल्चा (पुखुसिथय् फल्चा व महाद्य: फल्चा) १२. लाय्कू फल्चा १३. इपात्वा: फल्चा (कृष्ण द्य: तैगु) इपात्वा:या जुगी फल्चा, महाद्य: फल्चा वसिमाक्वे (लांक्वे) १४. वसिमाक्वया ताहा: फल्चा १५. भौद्य: फल्चा १६. भौध्वाखा फल्चा (हितीगा: नापं) (भग्नावशेष) १७. मुस्यांपू फल्चा (तरवार क्यनीगु फल्चा), भग्नावशेष १८. जयबली फल्चा १९. सन्त्वा फल्चा २०. दुगाहित फल्चा, गणेद्य: फल्चा (दुगाहिती) २१. गाँईसी फल्चा (चलाखु) २२. महालक्ष्मी फल्चा (अजिद्य: नापं) २३. कोतंचा कल्चा २४. सा:खा फल्चा (कृष्ण द्य:तैगु थौंकन्हे हुलाक अड्डा) २५. पाँय्ती फल्चा (थौकन्हय् मन्त) २६. महाद्य: पुखु फल्चा (थौंकन्हय् मन्त) २७. मखंत्वा: फल्चा २८. सिपुली फल्चा, द्य: ध्वाखा फल्चा, सिकूचा फल्चा, कुसिचा फल्चा, धलंक्व फल्चा, नारी लँय् फल्चा, वांदा फल्चा, ध: सिथय् फल्चा (वादाले वनेथाय्), भिंद्य: फल्चा (नारी), धलं फल्चा (नारी), घाट फल्चा (नारी), सलंगु फल्चा, धुँलाय् ल्वहँ देग: फल्चा (अवशेष जक) असक्वे फल्चा मेमेगु, नाय्त्वा: फल्चा, प्व:त्वा: फल्चा (थौंकन्हे वेपत्ता) थथे सार्वजनिक फल्चात बाहेकं थथ:गु छेँ फल्चा घाका: त:गु मेमेगु फल्चात यक्व हे दनि गुगु फल्चाय् गनं दापा खलं भजन याइसा गनं भजन खल: व मेमेगु सार्वजनिक उद्देश्यया लागिं ज्या कया वयाच्वंगु दु। भग्ना अवशेष तक हे सी मदयेक न्हना वने धुंकूगु मेमेगु यक्व हे फल्चात दु धैगु न्यनेदु।

२७. देग: व द्य: : सक्व दे दुनेपिने यक्व द्य: व देग: दु। स्वनीग:या चीधंगु दे ख:सां परापूर्वकालय् महानगरया रुपय् स्वनात:गु दे जुइगुलिं नापं लिपा लिपा: कला व संस्कृति ह्य:पिं मनूतेसं थ:गु इच्छा व कीर्तितय्त थाय्थासय् द्य: पलिस्था याना देग: स्वनात:गु त्या: यक्व दु।

१. बज्रयोगिनी (ह्याउँख्वा: माजु) सिंघिणी ब्याघ्रिणी नापं २. बज्रयोगिनी (म्हासुख्वा: माजु) सिंघिणी ब्याघ्रिणी नापं ३. जोगेश्वर (धवल चैत्य) चैत्य ४. जात्रायायेमा:म्ह चिभाद्य:

५. ससुद्यः ६. बाशुकी द्यः, ७. बसुन्धरा माजु, हेरुक व अचल जोगिनी नापं ८. महांकालभैरव (बटुक भैरव), गणेद्यः दक्षिणकाली व मेमेपिं गुँवहाले ९. अशोक चैत्य ४ गः १०. ल्वहँया चिभाद्यः १२ गः अलग दु। *(चिभाद्यःया ल्याः अलग दु)*

सक्व देशय् दुने पिने : १. धुंला महाद्यः, २. साःखा महाद्यः (ल्वहँ देगः) ३. त्रिविक्रम वामनावतार ४. गणेद्यः ५. हनुमान ६. माधवनारायण ७. ससूद्यः ८. धवन्तरी ९. त्वाः गणेद्यः (धुंला) अष्टमातृका १०. ससूद्यः (धुंला) ११. महाद्यः (धुंला) १२. नासद्यः (धुंला) १३. अशोक चैत्य २ गः (धुंला) १४. करुणामय (लसकस फल्चा) धुंला १५. त्वाः गणेद्यः साखा १६. अन्नपूर्ण साखा १७. भिं ल्वहँ स्वेत भैरव ब्रम्हायणी साखा (अष्टमातृका) १८. कृष्ण द्यः (रामझोपडी) १९. अजिद्यः चलाखु (अष्टमातृका) २०. त्वाः गणेद्यः चलाखु २१. विश्वरुप नारायण चलाखु २२. लक्ष्मिनारायण चलाखु २३. गीता मन्दिर चलाखु २४. अशोक चैत्य २ गः (जरुंल्वहँ तुं नापं) चलाखु २५. त्वाः गणेद्यः दुगाहिती २६. कृष्ण द्यः दुगाहिती २७. भिं ल्वहँ दुगाहिती २८. गर्भनारायण दुगाहिती २९. शिव पार्वती दुगाहिती ३०. विष्णु नारायण सन्त्वाः ३१. शिवपार्वती भिंल्वहँ सन्त्वा ३२. जयबली द्यः भिं ल्वहँ (अष्टमातृका) ३०. भौद्यः (अष्टमातृका) ३१. वसिमाक्व शिवपार्वती व मेमेपिं ३२. तल्जु देगः (क्वाथः) ३३. त्वाः गणेद्यः (इपाः त्वाः) ३४. नासंद्यः (इपाः त्वाः) ३५. नारांद्यः (नारांचुक सिमांतोपुम्ह) ३६. कुमारी (अष्टमातृका) इल्ला त्वाः ३७. त्वाः गणेद्यः व भगवती मेमेपिं इल्ला त्वाः ३८. शिवपार्वती इपात्वा व अर्द्ध नारेश्वर फल्चा ३९. भिंद्यः (पुकुलाछी त्वाः) व द्रौपदी ४०. त्वाः गणेद्यः ४१. महाद्यः ४२. अन्तलिंगेश्वर पुकुलाछी ४३. लिंगेश्वर पुकुलाछी ४४. मधवनारायण (बलंपुली नारांद्यः) ४५. नासचुक नासः द्यः ४६. ज्योतिर्लिंगेश्वर महाद्यः ४७. त्रिरत्न ४८. भुइजःसी नारांद्यः ४९. सक्वदेया दकले तःधिम्ह गणेद्यः ५०. ससूद्यः ५१. भिंद्यः ५२. कृष्ण द्यः ५३. तुल्सी नारांद्यः व मेमेपिं महाद्यः यक्व

६०. नारी भिंद्यः गणेश द्रोपदी सहित ६१. नर्मदेश्वर महाद्यः ६२. नारी ससूद्यः २ म्ह ६३ नारी गणेद्यः ६४. नारी हनुमानद्यः ६५. नारी सीताराम ६६. नारी सत्यनारायण ६७. नारी हनुमान ६८. नारी बद्रिनारायण ६९. नारी वाशुकी नाग ७०. नारी चन्द्रावती ७१. नारी ब्याघ्रिणी (अष्टमातृका) गंछिं द्यः ७२. वांदाद्यः (अष्टमातृका) ७३. सिपुली भगवती (अष्टमातृका) ७४. त्रिदेवी (चलाखु)

स्वयम्भू चैत्याकार भगवान द्यः

स्वयं प्रकट जूम्ह द्यःयात स्वयम्भू धाइ। दकले न्हापा थःथःम्हं प्रकट जुया विज्याःपिं द्यःपिनिगु संयुक्त रुप यात चैत्य धकाःप दयेका तल। चैत्य छगले सम्पूर्ण ब्रम्हाण्डया देवी देवतापिं दै धैगु धापू दुसां मुक्कं छगः चैत्यले विश्व ब्रम्हाणुया प्रतीक, पंचतत्वयाप्रतिक, पंचशक्तिया प्रतीक चिंया रुपय् मुख्य मुख्यपिं द्यःपिं न्याम्हः व देवीपिं न्याम्ह थथे दै।

द्यःपिं	*तारा देवीपिं*
१. वैरोचन भगवान	१. बज्रधात्वीश्वरी देवी
२. अमिताभ भगवान	२. पाण्डुरा देवी
३. अक्षोम्य भगवान	३. मामुकी देवी
४. रत्नसम्भव भगवान	४. लोचना देवी
५. अमोघसिद्धि भगवान	५. आर्यतारा देवी

सक्वय् थथे देवदेवीपिंस संयुक्त जुइका तःगु चैत्यया ल्या थथे खः :

१. जोगेश्वर (धवल चैत्य धकाः नं धाइ) चैत्य (गुंवहाले) ल्वहँयाम्ह २. चैत्य भराड

(जात्रा याइम्ह) (लुँसियात:मह) गुबहाले ३. ल्वहँ चैत्य मेमेगु १२ गः (गुबहालेजक) ४. भपुइकात:म्ह चैत्य ५. सँय् चैत्य ६. स्वपूहिती च्वसं चैत्य ७. देवाचाय् चैत्य ८. स्वांलाय् जोगानन्द चैत्य ९. स्वाँलाय् पूर्णहर्षमानन्द चैत्य १०. गःसी चैत्य ११. नासचुक चैत्य १२. मूचुक चैत्य १३. दसुचुक चैत्य १४. दुच्छेबहा चैत्य १५. न्हूबहाननी चैत्य १६. साल्खा चैत्य १७. कोबहाः चैत्य १८. इपाः त्वाः नासचुक चैत्य

मेमेगु भग्वनावशेष चैत्य चुक ननी बःाले यक्व यक्व दनि । नापं फल्चा फल्चा पतिं, सतः सतः पति द्यः पिनिगु मूर्ति स्वना पूजा याना वयाच्वंगु । गुलिं गुलिं तनावने धुंकल ।

१९. दथुननी चुक बुद्ध भगवानया शालिक हे दुसा क्वापा द्यः नं दु । क्वाःपाः द्यः सक्वे थाय् थासय् लूगु दुसा संरक्षणया अभावं न्हनावना च्वंगु दु । सक्व दे न्हापा न्हापा शुद्ध बौद्ध धर्म प्रधान खः । लिपा शंकराचार्य विध्वंश याये धुंका तिनी बुलुहुँ बुलुहुँ हिन्दु धर्मया प्रभाव लाः वंगु खनेदु । उकिं थौंकन्हे थनया जनजाति धर्म सहिष्णुताकथं बौद्ध व हिन्दूया समिश्रण धर्म हना वयाच्वंगु खनेदु ।

२८) **भ्वाला :** १. महाद्यः भ्वाला (फेदी) २. तक्की भ्वाला (नारी)

२९) **त्रिवेणी :** मांकांद्यः खुसी (जोगकुण्डल) (योग कुण्डल), स्वपूहिती खुसी, दथुयागु खुसी स्वपू खुसी छथासं लाःगु थासय् सक्वया तःधंगु त्रिवेणी तीर्थ कथं नालातःगु दु ।

ऐतिहासिक सक्व देशे दुने पिने किरांतकालीन सभ्यताया दसी

अशोक चैत्य

अशोक महाराजां थः गुरु उपगुप्त भिक्षुया उपदेशं थःम्हं कलिंगया लडाईमय् निरपराध मिसा मचा, ज्याथ, जिथी स्यानागु पापया प्रायश्चित स्वरुप नेपाल मण्डले (१०८) सच्छि व च्याथाय् चैत्य दयेका पाप मोचन यायेगु भ्वलय् सक्वय् नं वःगु प्रमाण स्वरुप दयेका तःखःगु अशोक चैत्य सक्वय् दु । गुंबहाले निथाय्, धुँलाय् छथाय् व चलाखुइ छथाय् । थ्वैत धूर धकाः नं धाइ ।

१. गुँबहालं– स्याउँख्वाः माजुया देपाय् जगती निथाय्
२. वंबहाले– धुंला त्वालय् द्यः दबू क्वसं
(करीव नीस्वसँ दँ न्ह्यःयागु चैत्यया प्रतिक खः)
३. त्रा बहाले– चलाखु त्वालय् जरुंल्वहँया ल्यूने तुं नापं माला स्वल धाःसा मेगु नं लुइके फै तिनी ।

महापुरुषतय्गु भ्रमण स्थल सक्व : १. मंजुश्री गुरु २. अशोक महाराजा ३. विरुपाक्ष ४. भगिरथ महाराज ५. धर्मादित्य (धर्माकर) ६. विक्रमादित्य (विक्रम सेन) ७. शंकराचार्य ८. मानदेव ९. शिवदेव १०. प्रतापमल्ल ११. भाष्कर मल्ल १२. रणबहादुर शाहया महारानी व मेमेपिं

ऐतिहासिक स्वयम्बर स्थल : बज्रयोगिनी क्षेत्रे भृकुटीया संगचंग गम्पो नापं ऐतिहासिक स्वयम्वर जूगु थाय् खः ।

थथे पौराणिक, ऐतिहासिक विशेषतां बिलिबिलि जाःगु सक्वदे (शंखरापुर नगर) केन्द्र याना भावि नगरपालिका दयेकेमाः धैगु थौं कन्हय्या इलं स्वाःगु आवश्यकता खः ।

लिधंसा :

१. मणिशैल महावदान २. स्वयम्भू पुराण ३. लिंग पुराण ४. शिवपुराण ५. स्थलगत निरीक्षण भ्रमण व न्यनेकने याना ।

द्वंविद्वं क्षमा । थ्वैत सचेयाना तैदिसँ ॥

सुभाय् !

इति कलीगत सम्वत् ५१००, विक्रम सम्वत २०५५, नेपाल सम्वत १११९ सन्त्वाले द्यःतःगु इलय् शुभम् ।

सक्वया बज्रयोगिनी व बिस्का जात्राया स्वापू

– प्रविणराज, सक्व

स्वनिगः दुने अथवा नेपाःया हे छगू तःधंगु जात्रा कथं सकसिनं न्यायेका वयाच्वंगु जात्रा खः ख्वप देया 'बिस्का जात्रा' । बिस्का जात्राया पूर्ण रुप 'बीसिकाः' जात्रा खः । थ्व बीसिकाः खँग्वःया बिस्कं बिस्कं अर्थ दु । व अर्थ गथे धायबलय् बी माने ताहा अर्थात अजिङ्गर अले सिकाः माने मदयेधुंका अर्थात सीधुंकाः । बी सीधुंकाःया जात्रा न्यायेकीगु जूगुलिं थुकियात 'बिसिका' जात्रा धयातःगु खःसा थुकिया हे अपभ्रंश जुयाः बिस्का जात्रा जूवंगु खः । तर थौंकन्हय् बिस्केट जात्रा अले बिस्काट जात्रा नं धायेगु याना हये धुंकल । थुगु 'बीसिका' जात्रा अथवा बिस्का जात्राया बारे छगू ऐतिहासिक बाखं दु ।

न्हापा ख्वप देया लिच्छवीजुजु शिवदेवया पालय् किराँतीतय्सं छुं हे सुचं मब्युसें नीप्यद्वः सैनिक मुंकाः युद्ध याःवल । थथे आकाभाकां छुं हे योजना मदयेकं किराँतीतय्सं छक्वलं युद्ध याः वःगुलिं जुजु शिवदेवया छु याये छु याये जूगु खनाः राजपुरोहित शिवानन्द शर्मा जुजुयात हःपाः बिल । राजगुरु शिवानन्द शर्मा छम्ह सक्वया श्री बज्रयोगिनी देवी आराधना यानातःम्ह तःधंम्ह पण्डित व तान्त्रिक जुयाच्वन । अनं लिपा गुरु शिवानन्दं जाकि छम्हू मन्त्र यानाः जुजुयात बियाः धाल– आमु छगः जाकि म्हुतुइ तयेवं जि धुँ जुयावये, छम्ह धुँ निम्ह, निम्हं प्यम्ह, प्यम्हं माक्व (द्वःछिम्ह) धुँ जुयाःलिं किराँतीत ब्याना छ्वयाबी । अले जि तान्त्रिक शक्तिं छम्ह जक धुँ जुयाः छपिनि न्ह्यःने दँ वयेवं आमु हे जाकिं कयेकाः बिज्याहुँ, जि हाकनं मनू तुं जुया वये । अनंलि राजगुरु शिवानन्द मुसुक्क न्हिलाः मन्त्र यानातःगु जाकि छगः म्हुतुइ तल, उघिमय हे अन धाः गथे अथे हे छम्ह निम्ह यायां छक्वलं द्वःछिम्ह धुं पिहाँवल । अले ख्वपया सूर्यविनायक जङ्गलय् तसकं युद्ध जुल । किराँतीत इप्पाँथिप्पां जुइक बिस्युं वन । उपिं युद्धय् वुत । थ्व लसताय् सक्वया बज्रयोगिनी द्यःयाथाय् पुजा आदि यानाः जुजुं उम्ह धुंयात न्हापा धाःथें तुं मन्त्र यानातःगु जाकिं कयेकल । धुं हानं मनू जुयावल । मनू वहे शिवानन्द पण्डित खः ।

लिपा छँय् वयेधुंकाः चाहिं पण्डित शिवानन्दया कलाः नररुपां थः जहानयात इनाप यात, 'छि धुँ जुयाः क्यनादीगु ला स्वये हे धुन, आः अजिङ्गर जुयाः छक्वः क्यनाबिज्याहुँ ।'

थः कलाः नररुपां थज्याःगु अजू चायापूगु खँ न्हाःगु खनाः राजगुरु शिवानन्दं धाल 'धुँ ला जि देश रक्षाय्रा निंतिं जुया तर बी (अजिङ्गर) छुया निंतिं जुइगु ? परोपकारया खास मतलब मदयेकं शक्ति छ्यले मत्यः । थथे यातकि शक्ति दुरुपयोग जुइ । उकिं छं नं थः भाःतया शक्ति दुरुपयोग जुइ कथं इच्छा याये मते ।'

तर कलाःम्ह धाःसा माने मजू । पण्डित शिवानन्दं कलाःया खँ त्वाः ल्हाये मफुत । अले कलाःया इच्छा पूवंका बीगु बिचाः कथं शिवानन्दं जाकि छम्हू मन्त्र यानाः बियाः धाल– छं इच्छा कथं जि बी (अजिङ्गर) जुया वये, छं स्वये गातकिं आमु हे जाकिं जितः कयेका ब्यु, जि हाकनं मनू हे जुइ । अथे धयाः शिवानन्दं जाकि छगः म्हुतुइ तयाः उघिमय हे बी (अजिङ्गर) जुयाबिल । बी (अजिङ्गर) तसकं तःधिम्ह व ग्यानापुम्ह जुयावनाच्वन । थ्व खनाः कलाःम्ह थारान्हुल । वया जाकिं कयेकेगु बुद्धि हे मवल व ला भन ग्यानाः बिस्युं वनाबिल ।

बीया रुप कयाच्वंम्ह तान्त्रिक शिवानन्दयात धाःसा तःधंगु फसाद जुल । कलाःम्ह जाकिं कयेका मब्यूगुलिं व नं कलाःया हे ल्यू ल्यू वनाच्वन ।

कला:म्ह नररुपां अ:ख: बिचा: याना: थ:त बी (अजिङ्गर) नं ल्यू वल धका: फ्नन जक बिस्युंवन। बिस्युंवंम्ह नररुपाया पर्सिच्व: ब्यनावल। पर्सि घय्सुइत वया: ल्हातिइ च्वंगु जाकि गन तये गन तये जुया: वं फुक्कं जाकि म्हुतुइ तुं तल, वयां लिपा व नं उघ्रिमय हे बी जुल।

आ: जिमित सुनां मनू यानाबी धइगु चिन्ता कया: मिजंम्ह अजिंगरं न्हापां किराँतीत लिसें थ:गु तान्त्रिक शक्तिं युद्ध याना: थ्वपदेया रक्षा यानागु लुमंका: जुजु शिवदेवं जकं छुं उपाय याइगु ख:ला धका: निम्हं लाय्कूपाखें वन।

अथे आशाकुति जुया: निम्हेसिनं तुं लाय्कू सत्तिक्क च्वंगु थ्यलय् न्हिपनं जक चुया: लाय्कू स्वयेगु यानाच्वन। तर उमिगु आशा धा:सा सुनां नं थुइके मफु। आखिर तसकं निराश जुया: निम्हं अजिंगरतय्सं छन्हु आत्महत्या यानावन। उमिसं आत्महत्या यायेवं देशय् वा छ्त्तिं मवया: हाहाकार जुल। हाहाकार तच्वया वसेंलिं जुजु शिवदेवया थ: राजगुरु शिवानन्द लुमना वया: गुरुयात सतके छ्वल। तर अन गुरु शिवानन्द मदु धइगु संचा: व:गुलिं जुजु थ: हे वना: मालास्व: वन। माला स्व:बलय् अन अजिंगर घिस्रे जुयाच्वंगु पला:ख्वाँय् जक लुल। उखेंथुखें माला स्व:बलय् छ्वैं लिक्क तुं निम्ह अजिंगर सिनाच्वंगु लुल। व खना: जुजु शिवदेवया मतिइ वन ला:सा थुपिं निम्ह बी हे शिवानन्द व वया कला: जकं मखुला ? मेमेपिं तान्त्रिक व ज्योतिष क्यना स्व:बलय् खँ ख:गु हे जुयाच्वन। अनंलि लाय्कू न्ह्य:नेया थ्यलय् तापाक्क च्वना: निम्ह बीतय्सं न्हिपनं जक चुया: लाय्कू पाखे स्वयाच्वंगुया कारण जुजुं थुइकाकाल। अले जुजु शिवदेवं नुग: मछिंकल– व मनू गुम्हेसिनं देशय् अपाय्धंगु आपत व:बलय् याक:चां हे रक्षा यात, वहे मनू थौं निसहाय जुया: सिनावन। अजा:म्ह गुणवान राजपुरोहितया लुमन्ती छगू जकसां उच्च थासय् तया: म्वाकातयेमा: धका: जुजु शिवदेवं निम्हत्यपु बीतय्गु प्रतीक स्वरुप वहे थ्यलय् गन इमिसं न्हिपनं जक चुया: लाय्कू स्वयेगु यात अन हे थ्यलय् य:सिं थना: निम्ह बी तय्गु पता: ब्वयेका: हानं क्व:थलेगु यात।

थथे थौंया दिनय् राजगुरु तान्त्रिक शिवानन्दया निम्हत्यपू बी जुया: सिनावंगु न्हि लुमंका: वय्क:या योगदान म्हसीका: न्यायेकीगु नख:या नां ख: 'वीसिका: जात्रा।'

अथे जूगुलिं हे जुइमा: सक्व देया चलाखु त्वालय् नं य:सिं थना: क्व:थलेगु चलन व परम्परा थौं तक नं दनि।

भ्नीगु थ्व नेपा: गालय् अथे हे ऐतिहासिक पौराणिक महत्वया घटनायात कया: यक्व हनेगु याना वयाच्वंगु खनेदु। अथेहे सक्वय् नं चैत्र शुक्ल पुन्हिनिसें च्यान्हु तक श्री श्री श्री उग्रतारा बज्रयोगिनी देवीया जात्रा त:जिक हनीगु दु।

(स्रोत : लोक वाखं 'विस्का जात्रा')

सक्व देया च्यान्हू जात्रा थुगु कथं न्ह्याइ

१. **क्वाहाँ बिज्या :** गुँबहालं द्यःपिं म्हासुख्वाः माजु, सिंघिनी, ब्याघ्रिनी व चीभाःद्यः सक्व देशय् बिज्याकिगु ।

२. **सून्यका :** भ्कासु लनिगु ।

३. **नखः :** देशवार दक्कोसिया भ्वय् न्याय्का नखः हनिगु ।

४. **मू-जात्रा :** द्यःपिं खतय् तया सक्व दे चाःहुइकिगु ।

५. **मू- भुज्याः :** कलिगत संवत् १८९१ निसें बज्रयोगिनीया आज्ञा कथं सक्व देशय् कुटि छुइ दैगु लसताय् जुजुपाखें भाइ भारदारत मुना पूजा याइगु ।

६. **धुं-भुज्या :** थ्व हे लसताय् रानीपाखें धुं-धुपाय् आदि पूजा ज्वलं ज्वना पूजा याइगु ।

७. **बौयाः :** जात्राया लसताय् भूतप्रेततय्त भ्वय् नकिगु । बौ बिया भूतप्रेततय्सं गुबलें नं दुःख मबिमा धकाः कामना याइगु ।

८. **थाहाँ बिज्या :** शान्ति स्वस्ति होम यानाः द्यःपिन्त सक्व देशं बिदाबाजि यानाः गुँबहालय् बिज्याकिगु ।

भाजु प्रकाशमान सक्वया सक्व दे सम्बन्धी ऐतिहासिक धार्मिक व सांस्कृतिक पिदंगु च्वसुत–

१. सक्व दे व बज्रयोगिनी जात्रा

२. गुन्हिपुन्ही नखः व सक्व देया संस्कृति

३. सक्व देया नारी खुसी, माधव नारायण व स्वस्थानी ब्रतया छुँ खँ नापं पत्र-पत्रिकाय् सम्बन्धित फुटकर च्वसुत पिदंगु दु।

हापं ग्वाहाली–

बज्रयोगिनी क्लब, सिंगपु सतल, पो. ब. नं. २५२२	**१३००।–**
बुद्धभक्त चित्रकार, सन्त्वाः	**७००।–**
सुर्जनारायण श्रेष्ठ, सन्त्वाः फो. नं. ४५०८५०	**५००।–**
अमृत बज्राचार्य, धुंल्ला त्वाः फो. नं. २५९५०१	**३००।–**
	२८००।–

व्यवस्थापक :

प्रविन राज सक्व

फोन ४५०६५४

साखात्वा

थाकु : हिसिला प्रिन्टिङ्ग प्रेस, बौद्ध, जोरपाटी